

Amsteldorp

CRK welstand - Z2024-003489-001 - Conceptaanvraag Wijzigen bestaand gebouw

Behandeld: 20-03-2024 door Commissie 2B

Niet akkoord

Aanleiding

De woningen in de kern en aan de westzijde van het tuindorp Amstelstation (Amsteldorp) worden gerenoveerd en energiezuiniger gemaakt. Voor de gevels en de kap betekent dat het aanbrengen van een isolatiepakket aan de buitenzijde, aanbrengen van minerale steenstrips, aanleg van mantelbuizen voor toekomstige stadswarmte, vervangen van deuren, kozijnen, schoorstenen en dakpannen, verwijderen van een deel van de balkons en verwijderen van de kolenhokken aan de achterzijde.

De centrale vraag is of de ingrepen zich goed verhouden tot de kenmerkende architectuur en of de samenhang van het stedenbouwkundig plan overeind blijft.

Inspreker

Tijdens de vergadering wordt gebruikgemaakt van het spreekrecht door de erfgoedvereniging Heemschut. Heemschut vraagt aandacht voor de bijzondere architectuurhistorische kwaliteiten van Amsteldorp zoals ook zijn omschreven in het cultuurhistorisch onderzoek van SteenhuisMeurs. Het architectonisch ontwerp van de strokenbouw in Amsteldorp kenmerkt zich door een zeer zorgvuldige detaillering, dieptewerking, kleur- en materiaalgebruik. De erfgoedvereniging ziet deze kwaliteiten verloren gaan met de plannen die nu voorliggen. In de plannen wordt uitgegaan van 'behoud en vernieuw' in plaats van 'behoud en herstel'. De voorkeur ligt daarom bij isoleren aan de binnenzijde. Als dat aantoonbaar onmogelijk is, ziet Heemschut graag keramische steenstrips en betonnen lateien (als strips) toegepast met behoud van de subtiele dieptewerking van het oorspronkelijk ontwerp.

Kader

Welstandsnota: De Schoonheid van Amsterdam 2016

Ruimtelijk systeem: Tuindorpen (5), Tuindorpen (5A)

Gebied: Amstelbuurt N (0509)

Waardering: Orde 2- WA3

Welstandsniveau: Bijzonder

Conclusie

De voorgestelde aanpak legt een volledig nieuwe laag over het karakteristieke Amsteldorp waarbij de architectonische kwaliteiten en de stedenbouwkundige samenhang volledig verloren gaan. Daarnaast is de vraag of de ingrijpende vernieuwing waarin veel nieuwe (a-biotische) materialen worden toegevoegd, nodig zijn. Dit valt moeilijk te rijmen met ambities in het licht van het bredere perspectief van duurzaamheid. De kans om de groene voortuinen terug te brengen wordt nog niet benut.

Onderbouwing

De commissie is zich zeer bewust van de noodzaak van groot onderhoud ten behoeve van wooncomfort en energiekosten. Zij waardeert de ambitie van de corporatie om dit op grote schaal dit uit te voeren in samenspraak met de bewoners. De voorgestelde aanpak doet echter met al zijn goede intenties geen recht aan de kwaliteiten van Amsteldorp. Het tuindorp is markant stedenbouwkundig erfgoed dat spectaculair is in zijn verfijning en bescheidenheid. Door de woningen van een nieuwe schil te voorzien, een schil die in vormgeving, kleur en materiaal ook nog eens ver afstaat van het oorspronkelijk ontwerp, gaat het bestaande karakter van de wijk verloren. Verwijderen van kermerkende elementen zoals de gemetselde schoorstenen, balkons en kolenhokken doet hier verdere afbreuk aan.

De commissie adviseert een stap terug te doen en vanuit de oorspronkelijke en bestaande van de wijk de renovatie te benaderen. De mogelijkheid van binnen isolatie lijkt nu onvoldoende onderzocht. Mogelijk ligt er een kans om de afname van woonoppervlak door het isolatiepakket te compenseren met een bescheiden uitbouw aan de achterzijde in de vorm van serres. In de bestaande situatie zijn al wat uitbouwen aan de achterkant aanwezig. Dit biedt gelijk een kans om hier eenheid in aan te brengen door als ontwerp mee te nemen in de renovatie. De commissie adviseert een aanpak van behoud en herstel: behoud wat nog goed is en benader de noodzakelijke renovatie vanuit de geest van de architectuur. De commissie verwijst hiervoor naar de aanbevelingen in het cultuurhistorische onderzoek van SteenhuisMeurs. Hierin staan hele concrete handvatten. De voorstelde kozijnen zijn hierin al een goede aanzet.

In de integraliteit van het plan kan juist een stap voorwaarts worden gedaan. Vanuit de samenhang van het stedenbouwkundig plan kan de renovatie niet los worden gezien van de plannen voor de woningen in de oost- en zuidrand. Daarnaast ligt er een kans om de oorspronkelijke groenstructuur, een belangrijke kwaliteit van het tuindorp, weer te herstellen.

De commissie doet daarnaast de aanbeveling de opgave voor verduurzaming van het complex in een breder perspectief te bekijken. Het begrip duurzaamheid heeft intussen een veel bredere lading gekregen dan alleen het energielabel. Ook de milieu-impact van de toegepaste materialen, de CO₂ uitstoot die gepaard gaat met renovatie (hoeveelheid materialen) en de gezondheid van het binnenklimaat moeten worden meegenomen in de afweging voor de gekozen aanpak. Op basis van deze zaken is isoleren van binnenuit de meest duurzame optie. Het maakt de toepassing biobased en circulair isolatiemateriaal, mogelijk en leidt tot minder materiaalgebruik en een gezonder binnenklimaat (dampopen).

De commissie ziet uit naar verder onderzoek en bespreekt dit graag in een volgend overleg.